

DISSERTATIO ACADEMICA
THRENOS JEREMIÆ LATINE VERSOS
NOTISQUE EXPLICATOS

SISTENS,

CUJUS PARTEM V:TAM,

CONSENSU AMPLISS. FAC. PHILOS. IN ACAD. AB.

PRÆSIDE

JOH. HENRICO FATTENBORG,

Litter. Orient. Prof. Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO

PUBLICE VENTILANDAM PROPONIT

ANDREAS GUSTAVUS TÖRNNUDD,

Ostrobothnienfis,

In Auditorio Theol. die XVII Junii MDCCCXV.

horis a. m. consuetis.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

Threnorum Cap. I:um.

v. 16. Ob hæc ego ploro oculusque meus immergitur, oculus meus, aquis:

Procul abest consolator, qui animum recreet:

F

At-

רְכַשׁ de leone raptatum corpus dilacerante dici, confirmant I. R. g. XIII. 26, 28; & quoniam dira quæcunque in carmine suo congerit vates noster, igitur etiam hanc hujus verbi significationem in versione adhibuimus, quamquam vix negamus, perdendi acieque hostes profligandi vi illud saepius pollere. Cfr. II Chron. XIV. 12, Ezech. XXX. 21, Dan. XI. 22.

תְּנִתֵּן - לְכֹחַלְתָּךְ, qua sensum, Syrum fecuti ducem, in versione expressimus; at fatemur tamen, τὸν πρεξιγνοῦντα negotium nobis facessere. — Arabs pro particula exclamandi illud habet, ac sordidum satis sensum toti versiculo addit Chaldaeus, his μεταφράζων verbis: ingressi sunt populi & polluerunt virgines domus Iudea. Consentientem secum habentes Vulgatum ad verbum redidunt LXX: ληγόν ἐπάρησε κύριος παρθένοι Θυγατρὶ Iudeῶν; licetque ulteriori explicatione egeat hæc verlio, illam tamen sine sensu esse (quemadmodum statuit JAC. LUND-MARK, in *Dissert. Threnos Jeremiæ sistente, Upsaliæ an. MDCCXCIX edita*), vix contendere audemus. Nam qua alia ratione explicandum sit præfix. ה, vix intelligimus. Sistuntur heic heroës Iudea in torculo collecti, & cum illos ibi velut uvarum racemos calcat Deus, filiæ Iudea illos calcare dicitur; at non in commodum ejus, sed ob vel propter illam, ה, ε, propter ejus culpam aut multa

Attoniti sunt filii mei, quod hostis prævaleat. 23)

v. 17.

peccata, ita ut, suis hilic defensoribus orbata, hostium vi
ipfa succumbat ac summo dædere adsciat. — Insignis
est apud *Jesaiam*, C. LXIII. 2. 3, locus cum hoc nostro
conferendus. Divino furore correptus, dum contra Edom
itas vaticinatur, inter alia hæc canit:

Cur uestis tua rubet?

*Cur pallium tuum simile est ejus, qui in torculari
(uvas) calcat?*

*Solus torcular calcavi, nec nemo mihi adfuit gentium:
In ira mea conculcavi, in excandescientia pedibus per-
cussi illos;*

*Et sic conspersa erat uestis mea sanguine illorum.
Ac totum pallium foedatum.*

Quare magnam veritatis speciem præ se fert explicatio loci
nostri a RASCHI proposita: בְּרַךְ עֲנָכִים לְהֹזֵיא יְהֻנֶּם קְרַבְתָּ אֶנְשִׁיָּה לְהֹזֵיא דָמָם
ברוך ענכים להוציא יהונם קרבת אנשייך להוציא דםם
i. e. quemadmodum
wæ calcantur, ut mustum illarum exeat, ita (scil. Jehova)
conculcavit homines, ut exiret illorum sanguis; licet etiam
in sola calcandi notione confistere possumus, nec ultra e-
jus fines similitudinis vim extendere.

23) prius omisere *Vulg.* *Alex.* & fortasse *Chald.*, si
omiserunt, nec potius liberius verterunt, inquit J. F.
SCHLEUSNERUS (*in nott. ad J. DAV. MICHAËLIS Obsr. philoll.*
& critt. in Jerem. Vatic. & Thren. p. 406; cui addi
potest, *Arabem* posterius neglexisse; at *Chaldæum* ambo le-
gisse contendere non dubitamus, quia habet: וְתַרְיוֹן שְׁנִי זָלָגֵן דְמַעַתָּא i. e. *& duo oculi mei fluunt lacrimis.*

עַנְיִן יְרֹרֶה פִים pr. *oculus meus descendit in aquas*, h. e. *de oculo meo descendunt aquæ*, l. *oculus meus defluit in aquas* (Suet. mitt. öga flyter i tårar); ita enim hanc & alias huic similes dicendi formas, v. c. *Jerem. IX. 17*, פָלֶג טִים תְּרוּ עַנְיִן וְמַשֵּׁחַ, *Thren. III. 48*, & *Arab.* l. sine adjecto oculo, יְרֹר בְּכָבֵד, *quocum etiam comparari potest* Jes. XV. 3, perhene explicat GUIL. GESENIUS (*in Lex. Hebr. sub voce רִיר*), rejecta AIB. SCHULTENSI (in *Origg. edit. alt. an. 1762 p. 97.*) nimis quæstua opinione, qua huic dictioni multo abstrusiorem, at, ut ipse putat, gravitatis suavitatisque longe pleniorum vim attribuit, illam scilicet: *oculum in aquas aut rivos aquarum descendere, hauriendi aquam ergo, se lavandi, aut aqua immersandi, ut multo lacrimarum flumine ora genasve huncidet.*

שְׁמָטִים verterunt ita tantum non omnes antiqui interpres, ut ei perdit i. *vaslati* vim tribuerint, illisque adsentientur DATHIUS (*in vers. Thren. lat.*) & BOERMELIUS (*in libello, Jeremias Klagegesänge übersetzt mit Anmerk.*); at nihil impedit, quominus stupore correpti potestas h. loco, ut vers. 4, retineri possit. Ad alia prorsus abiit Syrus vertens: כְּנָסָתָם, i. e. facti sunt filii mei Sycomori; nam sic intelligi debent hæc verba, quamquam Polygl. Londin. fructus immatuos & CASTELLUS fructus maturos explicant. Recle, ut videtur, autumat SCHLEUSNERUS l. c. *Syrum legisse* — סְקָמָשׁ, i. e. *Sycomoros*, Syr. مَكْمَلٌ, Ar. جَمِيلٌ (cfr. GUIL. GESENIUS *Lex. Hebræo Germ. in voce סְקָמָשׁ*); an autem corrigenda ita sit versio Syriaca, ut loco סְקָמָשׁ legatur סְקָמָתָם, a סְקָמָתָם l. סְקָמָתָם, Hebr. סְקָמָתָם, dubitamus.

v. 17. Manus suas expandit Zion, at nemo illam
consolatur:

Jacobitis omnes circumiacentes jusfit esse hostes:
Abominationi facta est inter illos Hierosolyma. 24)

v. 18. Justus est Jehova, quia dicto ei audiens non fui:
Audite, quæso, omnes gentes & videte dolorem
meum:
Virgines meæ, juvenesque mei in captivitatem a-
bierunt. 25)

v. 19.

quamdiu, ut ipse vir Celeb. fatetur, hujus verbi usus in
toto Syriaismo plane desideratur; apud CASTELLUM non
reperitur.

24) סְבִיבִים non solum regiones tractusve adjacentes signifi-
care, velut etiam ipsos incolas illorum, teitantur *Jerem.*
XLVI, 14, *XLVIII*. 17. Sensum hujus versiculi rectius
expressit *Vulg.* quam *LXX*, interpretantes, ille: *mandavit Deus aduersum Jacob in circuitu hostes ejus*, hic autem: Ἐ-
τελλάτο κύριος τῷ Ιακώβῳ, κύριος ἀντεῖ οἱ θλίβοντες αὐτόν.
Similiter quoque *Arabs*, *Syr.* & *Chaldaeus*, verbalem vim
τῷ סְבִיבִים adjacentes, sensum contorserunt. Vide sis-
Polygl. Londin. ad h. l. —

נָרָה cfr. quæ de hac voce dicta sunt p. 23-25.

25) צַדִּיק יְהוָה *justus est Jehova*, h. e. mea culpa omnia,
quibus me adfecit Jehova, commerui mala. Ad misera-
tionem movendam accommodate, justitiam Jehovæ prædi-
cans, heic inducitur filia Zion. Quamquam enim multo-

v. 19. Amatores invocavi meos, sed me fefellerunt:
 Sacerdotes senioresque mei in urbe exspirant,
 Dum vires refecturi edulia sibi quærunt. 26)

v. 20.

rum sese contaminaverat flagitiorum fœditate, non tamen adeo præfacta ei est mens, ut immerito se dare poenas dicat; sed dum lacrimas effundit, sua indecora fatetur facta atque, hoc poenitentiæ signo, alios quoque malis suis illacrimantes facit.

¶ pr. or atque deinde, quod ore profertur, mandatum, præceptum significare notissimum est (cfr. Genes. XLV. 21, Num. III. 16, IV. 41, Deuter. XVII. 6.); quoniamque verbi מְרֹה vis in stringendo ineft, quemadmodum multis ostendit ALB. SCHULTENSIUS, in Origg. Hebrr. ed. II. a p. 369, facilis negotio intelligi potest, quomodo locutio מְרֹה פִי, idem ac dicto audientem non esse valeat. Cfr. I Sam. XII. 15, I Reg. XIII. 21. 26. Cum autem omnes veteres, Chaldaeum b. l. admodum περιφερόνται si exasperis, exacerbandi, ad iram provocandi vim τῷ מְרֹה addidere, magis ad מְרֹר, quam ad מְרֹה, cuius tamen forma est nostrum מְרֹיתֵי, spectarunt.

26) Cfr. quæ de voce מְאַחֲב p. 9. disputata sunt.

Post verba חָשַׁבוּ אֶת נַפְשֵׁם addunt LXX. καὶ ὅνχ ἐνέργειν & Arab. قلم يكتبوا, i. e. at non invenerunt; sed id additamentum forsitan ab initio fuisse glossema marginale, sensum explanandi ergo excogitatum ac textui deinde insertum, recte monet J. F. SCHLEUSNERUS, in curis critt. & exegg. in Thren. Jerem. in Repertor. für bibl. und morgenl. Litterat. XII. Th. p. 12.

v. 20. Adspice, Jehova, nam angustiis premor:
Viscera mea æstuant, cor meum in pectore fæse ver-
sat; nam valde immorigera fui;
Foris in filios græsatur gladius, in ædibus est mor-
tis imago. 27)

V. 21.

27) **רַמְּנָה**, cui pro duplici τάσι pronunciandi ratione, cujus vestigia in Arab. حَرْمَنْ & حَرْمَنْ latent, plures competit significationes, fervendi aut æstuandi potestate h. l. donari debere, contextus satis docet. De vino autem fervente ac de fluctuæ æstu dici hoc verbum, apparet tum ex Arab. حَرْمَنْ, vinum fervens l. fermentatione defacatum, a fermentavit, & Syr. لَسَّا vinum, tum e Ps. XLVI. 4, ubi cum הַרְמָה conjunctum legitur. Quæ explicatio cum sponte semet ipsa præbet, utpote viscerum cordisque æstuatio ad vehementem quandam animi affectum indicandum st̄epissime apud Hebræos occurrit auctores, v. c. Job. XXX. 27, Cant. V. 4, J̄es. XVI. u, Jerem. IV. 19, XXXI. 20, mirum certe est, omnes veteres interpretes, qui, Chaldaeo excepto, ne hilum quidem ab ipsis textus vocibus discedere audent, sensum horum verborum ita expressisse, ut, quemadmodum autumat MICHAËLIS (in Obs. cit. p. 417), aliam fere, e ventris nempe dolore defumtam, in illis inesse imaginem putasse videantur.

מִרְוִיתָן iiisdem verbis ac מִרְוִיתָן, vers. 18:0, quamquam interpretantur veteres omnes, מַרְאֵת pro radice habentes, attamen *Arabs & Syrus* — habent autem, ille: لَفْيٌ مَدْنَى مَسْرُوتٌ, & hic: مَدْنَى مَسْرُوتٌ, i. e. quia graviter exacerbavi — alio dici

posunt sensu sumissis verbum מָרֵה, quam LXX. & Vulg. vertentes: ὅτι παραπομένειστα παρεπιμένειν & quoniam amaritudine plena sum. Propius enim illi ad primam τῷ subiacentem vim (cfr. not. ad vers. 18:um) acedere videntur, si hac ratione intelliguntur: exacerbavi, nempe Jehovah justum, contumacia mea; cui explicacioni quodammodo concinit Chaldaeus, παραφρέζων: אַרְוֹס מַעֲבָר דָּיו עֲבָרוֹת עַל גִּזְוָת מִוּטְרוֹא דָּיו, i.e. quia transgrediendo transgressa sum decretum verbi divini; hi autem ac potissimum Vulgatus (cujus versionem BOERMELIUS l. c. ac JAC. LUNDMARK, in Dissert. proxime citata, lequuntur, interpretantes, ille: mein Eingeweide ---- wallt vor tiefen Schmerz, & hic: acerbissimo dolore angor), ita explicarunt, ut dolendi, quae in illo verbo certe frequentissima est, notionem hic adhibuerint. Sed quoniam neque מָרָה, neque מָרֵה secundum leges grammaticas ad מָרֵה referri posunt & מָרָה, quamquam cognatum sit τῷ (unde argumentum sumissis veteres pro angendi notione τῷ adjecta putat LUNDMARK), numquam fere alibi amaritudinis, aut doloris, potestatem indicat, haudquaquam, si vel orationis nexus id permitteret, illam hoc loco ei adjudicare audemus. Susplicantur quidem interpretes, v. c. E. F. C. ROSENmüLLERUS (in Schol. in V. T. P. V. Vol. I. p. 562) & GUILI. GESENIUS (in Lex. Hebr. sub voc. מָרָה & מָרֵה), vocabula מָרָה & מָרֵה, utrumque semel, illud II Reg. XIV. 26, hoc autem Job. XXIII. 2, amari doloris notionem habere; at quod ad primum locum compatiinet, verba מָרָה שְׁמָרָל מָרָה מָרָה vi, explicari poslunt: nam vidit Jehovah dolorem Israelis valde stringentem, l. dolorem, qui

v. 21. Audiunt mea suspiria, at nemo solatium mihi
ad fert:
Calamitatem meam audiunt hostes mei, & de facto
tuo gaudent;
(Sed) diem adducis, (diem) arcessis & similes mei
erunt. 28)

v. 22.

graviter percusserat Israelem, dolorem nempe, qui nullis
cedit remediis, nullis vincitur solatiis, adeoque quasi contu-
max est (cfr. Jo. COCCEI Lex. Hebr. & Chald. ed. J. C. F.
SCHULZII V.a in voce חָרֵם), aut: vidit Jehovah dolorem I-
raelis vehementer contumacis, quo sensu occurrit מְרֹה
Deuter. XXI. 18. 20, Ps. LXXVIII. 8; & in posteriori,
apud Jobum nempe, loco, מְרֹה potest esse nomen
cum paragogico, que sententia est SCHNURRERI (in
Dissert. p. 260), aut totum incilsum גַּם הַיּוּמִים שְׁחִרְתֶּם
in interrogacione ponit potest: etiamnum hodie contumacia
est (contra Deum) querela mea? (cfr. ROSENmüLLER l. c.);
quibus omnibus addi potest, quod durior exsisteret dilo-
gia, si aliter heic, atque verl. 18:0 מְרֹיתָיו τό explicaremus.

28) מְעַפְּשָׂה LXX, legentes Αὐθῆν, vertunt: ἀνέστατη δι-
& similiter Arabs: أَسْفَلُوا. Sed lectio, quam vulgaris
exhibit textus, sollicitanda non est. Omnium populo-
rum amatorumque fidem, immo ipsius Jehovah auxilium,
gemitibus suis imploraverat misera filia Zion, & quo
fortius omnium animos feriat vates, ipsam nunc inducit
quiritantem, illos quidem audivisse planctus ejus, sed
nullum tamen ei solatiam attulisse.

כִּי אֶתְתָּה אַשְׁרִית cum præcedente verbo וְשָׁשׁ, præeun-
 tibus omnibus veteribus interpretibus idemque sva-
 den-
 te J. A. DATHIO l. c. in μετάφρασι nostra conjunxi-
 mus; sed qua hæc prematur difficultate explicatio, silen-
 tio dissimulare nolumus. Nemo enim est, quin videat,
 את הַבָּתָה & קָרָאת divelli & ad ali-
 am proflus rem transferri, prius scil. ad præsentem filiæ
 Zionis, & duo posteriora verba ad futuram hostium ca-
 lamitatem, quamvis ipsa structura orationis jubere vide-
 tur, ut junctim lecta de eadem re intelligentur. Cui in-
 commodo nulla forsitan alia afferri potest medela, quam
 ut Maforetharum Atnach, τῷ ιώτην subiectum, præce-
 denti verbo γένεσις subponatur, unde hic hujus versiculi
 oritur sensus: *Audiunt mea suspiria, at nemo solatium*
mihi ad fert: Calamitatem meam audiunt hostes mei (ε)
laetantur; Sed producis, adducis, arcessis diem &c. Eo-
 dem fere modo membra quoque distinxit BOERMELIUS l. c.
 quamquam tria illa allata verba, aut certe duo priora,
 ad calamitatem Judæ referre videtur, vertens: *Alle mei-*
ne Feinde --- freuen sich. Das hast du Gott gethan: Du
hast ihn über mich gebracht Diesen Tag: Du rufst ihn,
dann sind sie mir gleich. Neque est, quod in optandi
modo ponantur הַבָּתָה & קָרָאת, atque etiam וְאַשְׁרִית,
 si hoc referatur, licet tuum Hebrei, tum Arabes suo præ-
 terito illum exprimere soleant. Rem enim futuram ut
 jam præsentem saepissime sibi singunt poëtæ, ac vatum
 illud proprium est & esse debet; quare vix, sine poëticæ
 venustatis dispendio, dictiones nostras optativo modo effer-
 ri posse putavimus. Eadem quoque illæ dicendi veneres,
 quibus sua carmina illustrant poëtæ, tanta vi in nos h. l.
 agunt, ut יְמֵן קָרָאת inter & הַבָּתָה, pronomen relat.
 וְאַשְׁרִית excidisse, aut supplendum esse, vix ac ne vix qui-

v. 22. Veniet in conspectum tuum omnis malitia il-
lorum,
Agesque cum illis, quemadmodum mecum propter
mea egisti delicta;
Nam ab imo suspiria duco pectore & cor mihi
languet.

Cap. II: dum-

dem nobis persuadere possumus, quamquam JOH. A. DA-
THIUS, l. c. preeunte *Syro*, qui habet: **לֹא יָמַל אַ-
יְלָה**, i. e. adduc diem, quem promulgasti, sensum hu-
jus loci hoc modo expresserit: sed adduces diem diu jam
prænunciatum. Est enim heic gradatio quædam, aut cer-
tissime vocum idem significantium coacervatio, qua figu-
ra dicendi nihil aptius est in ore vatis, latidica animi vi-
vastatorum patriæ interitum præfigire gestientis, quo
suam civiumque mentes, tum calamitatum, tum harum
querimoniarum vi oppressas, quodammodo levaret & im-
meliores futuri temporis spes erigeret.

¶ inepit & contra usum linguae diem consolationis
vertit *Vulgatus*, nisi forte ita sensum ejus interpreteris,
ut dies ille, quo malis afficiendi sint hostes Judæ, fo-
latium quoque ei allaturus esse dicatur. Sed nimis longe
petita sunt ista. Quis enim ignorat, ¶ absolute posi-
tum saepius significare diem fatalem, diem, quo poenas ir-
rogat *Jehova* & a sceleratis repetit? Cfr. *Pf.* XXXVII.
18, *Ies.* II. 12, IX. 5, *Jotl.* I. 15; quoniamque, ut e
supra dictis liquet, calamitates suæ patriæ hostibus heic
minatur vates, orationis quoque series hanc vim vocis
¶ manifeste addicit.